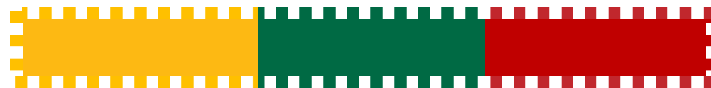

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS SAUGUMO
DEPARTAMENTAS

2014 m.
VEIKLOS ATASKAITA

TURINYS

TURINYS.....	2
DIREKTORIAUS ŽODIS	3
ĮVADAS.....	5
VSD VEIKLOS APIMTIS.....	6
PRIEŠIŠKA UŽSIENIO VALSTYBIŲ ŽVALGYBOS IR SAUGUMO TARNYBŲ VEIKLA.....	8
INFORMACINIS SAUGUMAS.....	12
REGIONINIS SAUGUMAS	17
EKONOMINIS IR ENERGETINIS SAUGUMAS.....	21
EKSTREMIZMAS IR TERORIZMAS.....	23
PRIEDAS	25

DIREKTORIAUS ŽODIS

Mieli Departamento veiklos ataskaitos skaitytojai,

Dar kartą turiu privilegiją pristatyti Jums įvertinti 2014 m. VSD veiklos ataskaitą. Simboliška tai, kad ši ataskaita yra penkerių metų kadencijos paskutinis „veiklos akordas“.

Priimdamas iššūkį tapti VSD vadovu, turėjau aiškią viziją ir politinę paramą, kaip instituciją, vadintą „valstybe valstybėje“, pertvarkyti į modernią vakarietišką tarnybą paverčiant ją „institucija Valstybei“. Penketas metų sklandžiai dirbančiai ir pagal poreikius finansuojamai žvalgybos institucijai gal ir nėra daug, tačiau pertvarkomai iš esmės – reikšmingas, nelengvas ir lemtingas etapas. Esminių pokyčių laikotarpis baigėsi. Svarbiausi buvo šie: nuo 2013 m. įsigaliojo naujos redakcijos Žvalgybos įstatymas, parengta daugybė žvalgybos institucijų veiklą reglamentuojančių teisės aktų, sustiprinusių slaptosios tarnybos demokratinę veiklos kontrolę.

2014 m. VSD skirtos žvalgybos užduotys jau nekito – kryptingai ir planuojamai renkama žvalgybos informaciją pagal Valstybės gynimo tarybos suformuluotus poreikius analitinėmis pažymomis, vertinimais ir kitais formatais pateikėme Valstybės vadovams ir vykdomajai valdžiai. Valstybės „žvalgybos ciklas“ ėmė veikti kaip natūrali rutina. Kontržvalgybos padaliniai, rinkdami informaciją, užtikrino svarbių Valstybės institucijų kontržvalgybinę priežiūrą, identifikuojant asmenis, dirbančius kitų valstybių interesams. Daug dėmesio buvo skiriama ir valstybės paslapčių apsaugai užtikrinti, kruopščiai kontroliuojant įstatymų ir administracinių normų laikymąsi.

Per 2014 m. geopolitinės situacijos ir grėsmių pobūdžio pokytis tapo žinomas ir viešai. Priešiškų žvalgybų taikiniais vis dažniau tampa „taikios“ sritys – bankininkystė, telekomunikacijos, verslas, žiniasklaida. Matome, kaip didžiulė kaimyninė valstybė savo ekspansinius tikslus ir interesus teisina naudodama istorijoje jau ne kartą naudotą, tačiau tebeveiksmingą ginklą – propagandą. Manau, kad kiekvienas asmuo, gaunantis informaciją iš Rusijos žiniasklaidos priemonių, privalo šiek tiek tapti žvalgybininku. Priešingu atveju vadovausimės iliuzija, kad, kaip pastebėjo vienas apžvalgininkas „dėl visko kalti Vakarai ir VSD“.

Kadencijos pradžioje laikiausi nuomonės, kad Departamentas turi dirbti efektyviai, bet likti nematomas. Nesame vieša įstaiga. Ne kartą buvo apmaudu klausytis kritikos apie neveiksmingumą, kai tuo pat metu buvo vykdomi svarbūs tyrimai, kurių rezultatus visuomenė sužinodavo po keleto metų arba nesužinodavo visai. O juk eiliniai žvalgybos pareigūnai įdėjo daug pastangų siekdami tokių apčiuopiamų ir visuomenei jau žinomų rezultatų.

Departamentui gyvybiškai svarbūs ryšiai su pilietiškai nusiteikusiais žmonėmis. VSD pernai išleido knygėlę *Kas, kaip ir kodėl šnipinėja Lietuvoje*, skirtą potencialiems užsienio žvalgybos tarnybų taikiniams, jais gali tapti kiekvienas, net ir nesąmoningai. Esame dėkingi visiems, pranešantiems apie ardomąją veiklą, antikonstitucines, antivalstybines nuostatas, radikalius raginimus neteisėtais būdais keisti demokratiškai išrinktus asmenis. Nors daugelis tokių pranešimų taip pat yra radikalūs, reikalaujama uždrausti kiršinančius visuomenę leidinius, nubauti istoriją falsifikuojančius ar tiesą iškreipiančius kartais ir labai žinomus autorius, žurnalistus, tačiau visada buvome prieš cenzūrą, jei akivaizdžiai nėra pažeidžiami įstatymai. Geriau ugdykime savo pilietiškumą, nepraraskime laisvo savarankiško mąstymo, nesileiskime ištapatinami propagandos priemonėmis, nepainiokime patriotizmo su nacionalizmu ir būkime smalsūs – rinkimės informaciją iš įvairių šaltinių, keliomis kalbomis.

Apibendrinamas nuveikto darbo rezultatus ir žvelgdamas į netolimą ateitį savo poste įsivaizduoju nacionalinio saugumo ir gynybos bendruomenės narį. Nes VSD veikla yra sudėtinis Valstybės gynybos elementas. Vadovo kompetencija, patirtis ir gebėjimai turi būti išskirtiniai. Paprastai jų sunku įgyti dirbuojantis politikos sferoje, siekiant karjeros vidaus reikalų sistemoje ar teisės saugoje.

Pusiau rimtai galima pasakyti, kad žvalgybininkas turi nuolat pateikinti sau klausimą – ar jis žino daugiau, nei visi žino. Ir ar jo vadovaujama institucija, jei joje dirbama efektyviai, šį mėnesį, savaitę, dieną ar valandą Valstybei naudingos informacijos turi daugiau nei prieš mėnesį (savaitę, dieną ar valandą).

Perduodamas tarnybos vairą, viliuosi, kad Departamentas ir toliau liks depolitizuota, savarankiška, bet griežtos atskaitomybės, preciziškai besilaikanti įstatymų institucija, kurioje, kaip ir iki šiol, dirbs ne tik disciplinuoti, bet ir patriotiškai, išsilavinę, drąsūs, intelektualūs, neskaičiuojantys darbo valandų pareigūnai, kurių patirtį bei kompetenciją vertina ir sąjungininkų saugumo ir žvalgybos institucijos.

Valstybės saugumo departamento direktorius
Gediminas Grina

ĮVADAS

TIKSLAS

Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento (toliau – VSD, Departamentas) metine veiklos ataskaita siekiama informuoti visuomenę, kaip buvo įgyvendinamas Žvalgybos įstatyme numatytas VSD veiklos tikslas: rinkti informaciją apie rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes, pateikti ją nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms ir šalinti šiuos rizikos veiksnius, pavojus bei grėsmes.

PAGRINDAS

Ataskaitoje VSD veikla pateikiama šiose Valstybės gynimo tarybos patvirtintus Žvalgybos informacijos poreikius apibendrinančiose srityse: priešiška užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų veikla, informacinis saugumas, regioninis stabilumas, energetinis bei ekonominis saugumas ir ekstremizmas bei terorizmas.

Informacija apie VSD veiklai skirtą finansavimą ir užduotis vykdančius pareigūnus pateikiama priede.

STRUKTŪRA

VSD veikla 2014 m. atskleidžiama kiekvienoje iš minėtų sričių atskirai, nurodant tokias svarbiausias VSD veiklos kryptis:

- Informacijos apie rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes rinkimas: informuojama apie VSD nustatytus 2014 metų įvykius ir procesus, aktualius nacionalinio saugumo požiūriu ir VSD, kaip žvalgybos institucijos, veiklai. Dėl VSD vykdytų tyrimų ir taikytų metodų slaptumo pateikiama tik ta Departamento veiklos dalis, kurios atskleidimas nekenkia vykdomiems tyrimams.
- Rizikos veiksnių, pavojų ir grėsmių šalinimas: informuojama apie valstybės politikos formuotojams ir vykdytojams VSD teiktą žvalgybos informaciją, taikytas grėsmių šalinimo ir prevencijos priemones, bendradarbiavimą su užsienio partneriais užkertant kelią bendroms grėsmėms.

Lietuvos nacionalinio saugumo būklė – grėsmių tendencijos ir prognozės – aprašyta 2015 m. kovo 30 d. visuomenei viešai paskelbtame VSD dokumente – Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinime.

VSD VEIKLOS APIMTIS

ŽVALGYBINIAI VERTINIMAI IR PRANEŠIMAI

VSD savo veiklą organizuoja vadovaudamasis Valstybės gynybos tarybos jam suformuluotais Žvalgybos informacijos poreikiais. 2014 m. šie poreikiai nesikeitė ir apėmė šias sritis: priešiška užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų veikla, informacinis, energetinis ir ekonominis saugumas, regioninis stabilumas, ekstremizmas ir terorizmas.

Pagal Žvalgybos informacijos poreikius VSD vykdė žvalgybos ir kontržvalgybos tyrimus bei operacijas, kurių metu taikė žmogiškosios žvalgybos (HUMINT) ir signalų žvalgybos (SIGINT) metodus.

2014 m. daugiausia žvalgybinės informacijos VSD surinko energetinio ir ekonominio saugumo, priešiškos užsienio valstybių žvalgybos tarnybų veiklos srityse. Žvalgybinė informacija apie priešiškas užsienio žvalgybos tarnybas visų pirma buvo naudojama VSD kontržvalgybinėms operacijoms ir prevencijai vykdyti – nustatyti, kontroliuoti ir užkirsti kelią jų priešiškai veiklai. Apie VSD operacijų rezultatus Departamentas informuoja nacionalinį saugumą užtikrinančias institucijas.

Žmogiškosios žvalgybos (HUMINT) metodas – žvalgybinės informacijos rinkimas iš žmonių, kurie turi ypatingų žinių arba gali gauti tam tikrą įslaptintą ir neįslaptintą informaciją.

Signalų žvalgybos (SIGINT) metodas – žvalgybinės informacijos rinkimas techninėmis priemonėmis perimant komunikacijos informaciją, pavyzdžiui, bendravimo telefonų metaduomenis (kas, su kuo, kaip dažnai bendrauja) arba pokalbių turinį.

Surinkta žvalgybinė informacija yra VSD nuolat rengiamų **žvalgybinių vertinimų ir einamosios žvalgybos pranešimų pagrindas**. Jie teikiami nacionalinį saugumą užtikrinančioms ir kitoms institucijoms: Lietuvos Respublikos Prezidentei, Seimo pirmininkei, Ministrui Pirmininkui, Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui (NSGK), ministrams bei pagal kompetenciją kitoms institucijoms.

2014 m. daugiausia žvalgybinių vertinimų – analitinių apibendrinimų ir prognozių apie grėsmes galinčius kelti įvykius ir procesus – VSD parengė apie regioninį stabilumą ir informacinį saugumą.

Einamosios žvalgybos pranešimai apima aktualią žvalgybinę informaciją, kuri reikalinga nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms, politikos formuotojams ir vykdytojams priimant operatyvius sprendimus dėl Lietuvos nacionalinio saugumo. Tokių pranešimų 2014 m. VSD daugiausia parengė apie grėsmes energetiniam ir ekonominiam sektoriui, ekstremizmą bei terorizmą.

ŽVALGYBINĖ INFORMACIJA, IŠVADOS IR KONSULTACIJOS

Lietuvos Respublikos įstatymai ir poįstatyminiai teisės aktai įpareigoja VSD teikti informaciją kitoms valstybės institucijoms įvairiais su grėsmėmis nacionaliniam saugumui susijusiais klausimais. Tyrimų metu surinkę informaciją apie galimas grėsmes, kurios nepatenka į VSD kompetenciją, arba apie nusikalstamas veikas, Departamentas ją perduoda teisėsaugos ir kitoms valstybės institucijoms. 2014 m. Departamentas perdavė daugiau negu 200 pranešimų Generalinei prokuratūrai, Policijos departamentui, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Antrajam operatyvinių tarnybų departamentui ir kitoms institucijoms.

Vykdydamas Lietuvos Respublikos teisės aktus ir tarpinstitucinius susitarimus VSD tikrina asmenis dėl galimų grėsmių nacionaliniam saugumui. 2014 m. VSD suteikė 28 227 išvadas ir konsultacijas Migracijos departamentui, Užsienio reikalų bei Ūkio ministerijoms, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Valstybės tarnybos ir kitoms institucijoms (žr. 1 lentelę). Daugiausia konsultuota dėl užsienio piliečių migracijos – 21 255 išvados, iš jų – 1 345 išvadose buvo rekomenduota asmenų neišleisti ar neišduoti jiems leidimo gyventi Lietuvoje.

1 lentelė. VSD atlikti asmenų patikrinimai

	Išvados	Iš jų - neigiamos
Užsieniečių migracija	21 255	1 345
Valstybės tarnautojų reputacija, asmens patikimumas	3 647	20
Pilietybės suteikimas	1 727	23
Diplomatinio personalo ir asmenų akreditacijos	420	2
Apdovanojami asmenys	227	0
Kitais klausimais	951	1
Iš viso:	28 227	1 391

Pastarųjų metų patirtis liudija, kad vis dar daug užsieniečių, turinčių ne tik socialinių, ekonominių, bet ir kriminalinių interesų, mėgina per Lietuvą patekti į kitas Šengeno valstybes. Migracijos kontrolė yra svarbi ne tik užkertant kelią terorizmui, bet ir užtikrinant šalies karinį saugumą, ypač – apsaugant nuo hibridinio konflikto grėsmių. Be to, Šengeno erdvės suteikiama laisvo judėjimo galimybė kelia iššūkių neutralizuojant

priešiškų žvalgybos ir saugumo tarnybų veiklą Lietuvoje ir Šengeno zonos valstybėse.

VSD VEIKSMŲ SANKCIONAVIMAS

Tam, kad galėtų vykdyti tyrimus ir rinkti žvalgybos informaciją pagal Žvalgybos informacijos poreikius, VSD gavo teismo sankcijas tokiai Žvalgybos įstatyme numatyta veiklai kaip asmens telefoninio ar internetinio susižinojimo stebėjimas, patekimas į asmens privačią erdvę, jo dokumentų ir kitų daiktų apžiūra. 2014 m. VSD 1 884 asmenų atžvilgiu atliko apygardų teismų sankcionuotus veiksmus. Iš šių asmenų 1 042 yra Lietuvos Respublikos piliečiai, 816 – ne Lietuvos Respublikos piliečiai, 26 – juridiniai asmenys. Teismo sankcionuotais veiksmais surinktą žvalgybinę informaciją VSD perduoda valstybės vadovams.

PRIEŠIŠKA UŽSIENIO VALSTYBIŲ ŽVALGYBOS IR SAUGUMO TARNYBŲ VEIKLA

2014 m. VSD veikė pasikeitusioje tarptautinėje aplinkoje, pirmiausia – dėl vis labiau agresyvėjančios Rusijos politikos. Agresyvi Rusijos užsienio politika neišvengiamai reiškė ir jos žvalgybinės veiklos suaktyvėjimą tiek Vakarų Europoje, tiek Lietuvoje. Europoje Rusijos žvalgybos ir saugumo tarnybos pradėjo aktyviau rinkti informaciją apie NATO gynybinius planus, su Ukraina susijusias ES politines ir ekonomines iniciatyvas. Be to, keitėsi ir Rusijos tarnybų *modus operandi*, arba veiklos principai – anksčiau užsienio (SVR) ar karinės žvalgybos (GRU) pareigūnai informaciją rinkdavo per civilius asmenis ir priedangos organizacijas, o pastaruoju metu siekiama užverbuotus asmenis įdarbinti nacionaliniam saugumui svarbiose srityse. Rusijos agresija Ukrainoje, jos žvalgybos ir saugumo tarnybų suaktyvėjimas verčia Vakarų valstybes stiprinti savo kontržvalgybinius pajėgumus neutralizuoti Rusijos žvalgybos ir saugumo tarnybų veiklai.

LIETUVAI PRIEŠIŠKŲ ŽVALGYBOS IR SAUGUMO TARNYBŲ VEIKLOS PRINCIPAI

Lietuvoje priešiškų užsienio žvalgybos ir saugumo tarnybų darbuotojai dažniausiai naudojami diplomatine priedanga – jie turi diplomatų rangus, jiems galioja Vienos konvencijos garantuojama neliečiamybė. Dalis su diplomatine priedanga dirbančių žvalgybos darbuotojų yra atvirai deklaravę savo priklausomybę žvalgybos ar saugumo tarnybai – tokie asmenys atlieka oficialių žvalgybos ir saugumo tarnybų atstovų pareigas, kiti savo priklausomybę slepia. VSD taiko įvairius būdus, kaip nutraukti su diplomato darbu nesuderinamą veiklą. Pavyzdžiui, tokiam diplomatui gali būti parodyta, kad jo slapta vykdyta ir su diplomato pareiga nesuderinama veikla buvo demaskuota. Jis, kaip žvalgybos užduotis vykdęs asmuo, gali būti paskelbtas viešai. Tokių priemonių pakanka, kad diplomatas nutrauktų veiklą ir iš šalies išvyktų savo iniciatyva. Diplomatus išsiuntimas – kraštutinė priemonė, kurią vykdo Lietuvos užsienio reikalų ministerija. Dėl VSD kontržvalgybinių veiksmų 2014 m. iš Lietuvos išsiųsti 3 su diplomato priedanga dirbę Rusijos žvalgybų darbuotojai, keli buvo priversti išvykti nepasibaigus akreditacijai.

Žvalgybos ir saugumo tarnybos savo veiklai taip pat naudoja vadinamuosius „nelegalus“. „Nelegalai“ yra žvalgybos darbuotojai užsienio valstybėse, veikiantys su neoficialia priedanga. Specialiai parengtiems tarnybų pareigūnams yra sukuriamos biografijos, jie naudojami svetima tapatybe ir vykdo jiems formuluojamas užduotis – renka viešą ir neviešą informaciją, verbuoja, vykdo diversijas, įvairias žvalgybos operacijas ir pan. Šiuo metu kalinčiam buvusiam Estijos gynybos ministerijos tarnautojui Hermanui Simmui vadovavo su neoficialia priedanga dirbęs SVR pareigūnas Sergejus Jakovlevas, naudojęsis Antonio de Jesus Amorett Grafo tapatybe ir Portugalijos pasu. 2010 m. FTB išaiškino JAV veikusį Rusijos „nelegalų“ tinklą. SVR darbuotojai siekė užmegzti kontaktus su akademinio, verslo pasaulio atstovais, politinių sprendimų priėmėjais. Tuomet 10 JAV suimtų „nelegalų“ buvo iškeisti į Rusijoje kalinčius Vakarų naudai šnipinėjusius asmenis.¹

Rusijos žvalgybos ir saugumo tarnybos naudojami Rusijos žurnalistais bei nevyriausybinėse organizacijose atstovais siekdamas savo tikslų, pavyzdžiui, sekti Rusijos opozicijos atstovus bei juos diskredituoti. 2014 m. reportažus iš Donecko rengęs ir valstybiniu ordinu už „objektyvų informavimą

¹ Pasikeitimas šnipais yra gana įprasta praktika, tačiau būta atvejų, kai su priedanga dirbantys šnipai neprisipažįsta, kuriai šaliai šnipinėja, ar pačios šalys neigia ryšius su jų naudai dirbusiais išaiškintais šnipais. 1951 m. Šanchajuje sulaikytas ČŽV pareigūnas Hugh Redmondas 19 metų praleido Kinijos kalėjime, kur ir mirė, o ČŽV nepripažino ryšių su H. Redmondu.

apie įvykius Kryme“ apdovanotas „Rossija 1“ korespondentas Aleksandras Buzaladzė 2013 m. parengė reportažą apie Ronaldo Reigano namų organizuotame susitikime Lietuvoje dalyvavusius Rusijos opozicijos atstovus. Opozicijos atstovai buvo sekami – juos Rusijos žurnalistai užfiksavo vidury nakties besilankančius viename iš Vilniaus restoranų, A. Buzaladzė lėktuve, skridusiam iš Vilniaus į Maskvą, „netikėtai“ sutiko ir pakalbino vieną iš opozicijos lyderių Borisą Nemcovą, kuris dalyvavo minėtame renginyje.

Aleksandras Buzaladzė

2014 m. Rytų Europos studijų centras organizavo renginį, kuriame dalyvavo nemažai Rusijos opozicijos ir pilietinės visuomenės atstovų. Susitikimo vietą ir dalyvius filmavo Rusijos Federacijos pilietis, priklausantis Rusijos politiniam judėjimui „Naši“. Jis elgėsi pakankamai atvirai, todėl darytina prielaida, kad vienas iš šio piliečio tikslų buvo parodyti, kad renginio dalyviai yra kontroliuojami.

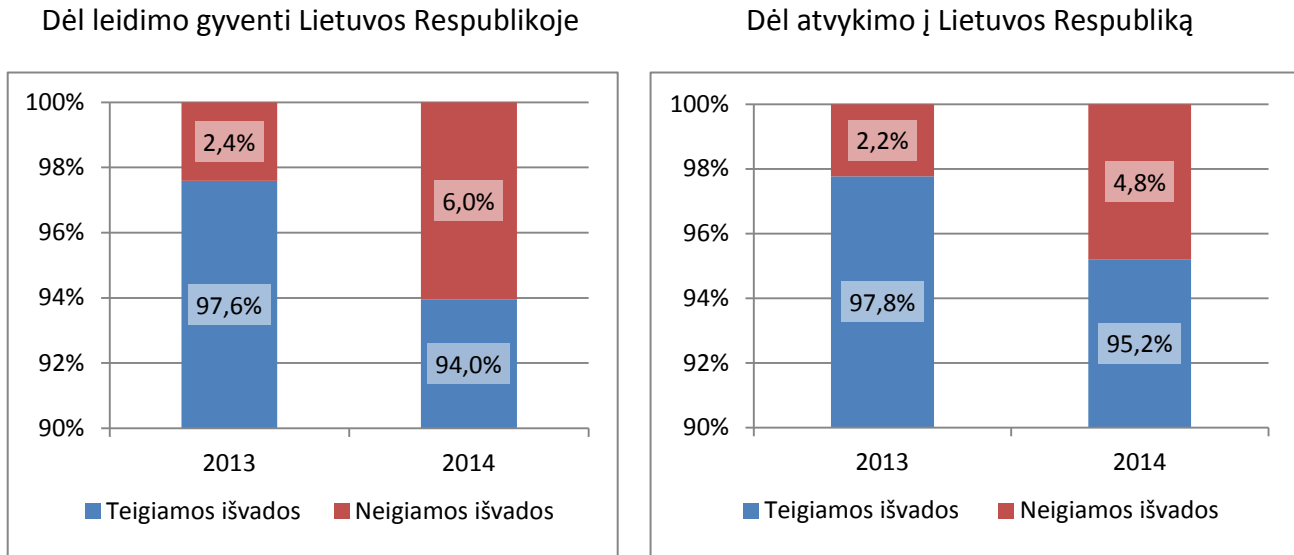
RIZIKOS VEIKSNIŲ, PAVOJŲ IR GRĖSMIŲ ŠALINIMAS

Lietuvos Respublikos įstatymai VSD suteikia šiuos įgaliojimus šalinti priešišką užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų keliamas grėsmes:

- Teikti išvadas dėl leidimo gyventi Lietuvoje suteikimo.
- Teikti išvadas dėl užsieniečių atvykimo į Lietuvos Respublikos teritoriją.
- Išduoti leidimus dirbti su slapta informacija.
- Teikti informaciją apie grėsmes valstybės vadovams.

Asmenų tikrinimas ir išvadų teikimas. 2014 m. padaugėjo užsieniečių, prašančių leidimo atvykti ar gyventi Lietuvoje, skaičius (žr. 2 lentelę). VSD iš viso patikrino 21 255 prašymus (2013 m. – 20 169) ir pateikė 1 345 neigiamas išvadas (2013 m. pateikta 628). Siekiant įvertinti užsieniečių, ketinančių atvykti į Lietuvą, keliamą grėsmę nacionaliniam saugumui, 2014 m. VSD siūlė NSGK Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ aiškiai apibrėžti žvalgybos institucijų vaidmenį ir kompetenciją nustatant grėsmę nacionaliniam saugumui keliančius užsieniečius ir nurodyti, kad tai atlieka VSD. Departamento siūlytos įstatymo pataisos buvo priimtos.

2 lentelė. VSD patikrinimai dėl leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje ar atvykimo į Lietuvą

Lietuvos priklausymas Šengeno erdvei yra galimybė įgyvendinti vieną svarbiausių ES teisių – teisę į laisvą judėjimą, bet ši teisė sukuria ir tam tikrų kontržvalgybinių problemų. Bevizė zona suteikia priešiškos žvalgybos pareigūnams laisvę beveik netrukdomai keliauti po daugelį Europos šalių – gyventi vienoje, agentus verbuoti kitoje, su užverbuotais agentais susitikinėti trečiojoje valstybėje. Keliavimo laisvė išryškino glaudaus bendradarbiavimo tarp Europos valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų būtinybę, todėl 2014 m. VSD toliau sėkmingai plėtojo dvišalį ir daugiašalį tarptautinį bendradarbiavimą kontržvalgybos srityje.

Įslaptintos informacijos apsauga. 2014 m. VSD patikrino 5201 asmenį, pretenduojantį dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, iš jų – 12 asmenų nerekomenduota suteikti leidimų. VSD nuolat organizuoja mokymus, kuriuose konsultuoja įslaptintos informacijos apsaugos klausimais. Pavyzdžiui, 2014 m. tokie mokymai buvo surengti Vyriausybės kanceliarijos darbuotojams, Energetikos ministerijos vadovybei, Nacionalinio saugumo kursų klausytojams, Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos darbuotojams ir kitiems valstybės tarnautojams. VSD taip pat organizavo instruktažus ir pokalbius, kurių metu buvo siekiama valstybės tarnautojus informuoti, kaip atpažinti priešišką žvalgybos ir saugumo tarnybų veiklą.

Verta pabrėžti, kad priešiškas užsienio žvalgybos ir saugumo tarnybas domina ne tik leidimus susipažinti su įslaptinta informacija turintys pareigūnai ar valstybės tarnautojai. 2014 m. VSD nustatė du su Baltarusijos karinės žvalgybos tarnyba GRU galimai bendradarbiavusius asmenis – valstybinėje įmonėje „Oro navigacija“ dirbusį Romualdą Lipskį ir Lietuvos kariuomenėje paramediku tarnavusį Andrejų Ošurkovą. Abiem įtariamiesiems valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija nebuvo prieinama, tačiau GRU ir kitas priešiškas žvalgybos ir saugumo tarnybas domina ir kita, nebūtinai įslaptinta, tačiau nevieša informacija. Pavyzdžiui, A. Ošurkovui buvo nurodyta rinkti informaciją apie Lietuvos kariuomenės ginkluotę, turimą techniką, pastatus, taip pat apie kariuomenėje tarnaujančių asmenų personalijas – taip buvo siekiama atrinkti asmenis, kuriuos būtų galima verbuoti.

Diplomatinis saugumas. Kontržvalgybos vykdymas yra viena svarbiausių VSD funkcijų, tačiau ji neapsiriboja veikla Lietuvoje – kontržvalgybos funkcijas VSD atlieka ir Lietuvos diplomatinėse atstovybėse užsienyje. VSD konsultuoja diplomatinį atstovybių personalą saugumo klausimais: vykdo įslaptintos informacijos apsaugos kontrolę, informuoja apie priešišką užsienio žvalgybos ir saugumo

tarnybų veikimo principus, nustato bandymus užmegzti kontaktus, teikia rekomendacijas, kaip elgtis pastebėjus šių tarnybų bandymus verbuoti. 2014 m. VSD konsultavo apie šimtą Lietuvos diplomatiinių atstovybių darbuotojų.

Visuomenės informavimas. Visuomenės švietimas, jos informavimas apie priešišku užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų keliamas grėsmes yra svarbi šių tarnybų keliamų grėsmių šalinimo priemonė. VSD, siekdamas išpėti Lietuvos Respublikos piliečius apie užsienio valstybių tarnybų keliamą grėsmę, 2014 m. parengė informacinį leidinį „Kas, kaip ir kodėl šnipinėja Lietuvoje“, kuriame aptariami jų naudojami informacijos rinkimo būdai, užsienio žvalgybą dominantys asmenys, pateikiami patarimai, kaip atpažinti šnipinėjimą ir jo išvengti, kokių saugumo taisyklių laikytis profesinėje veikloje ir asmeniniame gyvenime. Leidinys buvo išplatintas per Valstybės tarnautojų registrą, perduotas žiniasklaidai, Šaulių sąjungai, prokuratūroms, teismams ir kitiems paslapčių subjektams.

2014 m. VSD teikė informaciją Lietuvos gyventojams apie užsienio valstybėse gresiančius pavojus. Departamentas informavo visuomenę ir išpėjo valstybės tarnautojus, 1990–1991 m. atsisakiusius tarnauti sovietinėje kariuomenėje, dėl pavojaus asmens saugumui nevykti į Rusiją, Baltarusiją, kitas ne ES ar NATO valstybes asmeniniais ar tarnybiniais tikslais. Asmenų tikrai ar tariamai įvykdyti teisės pažeidimai, kompromituojama informacija priešišku žvalgybos ir saugumo tarnybų yra viena dažniausiai naudojamų priemonių verbuojant šias tarnybas dominančius asmenis. 2014 m. VSD pareigūnai prieš Sočio žiemos Olimpines žaidynes susitiko su Lietuvos tautinio olimpinio komiteto ir olimpinės misijos vadovais bei pateikė tuometinės saugumo situacijos Sočio regione vertinimą, informavo apie olimpinės rinktinės nariams galinčias kilti grėsmes, patarė, kaip elgtis ekstremalios situacijos ar nelaimingo atsitikimo atvejais.

2014 m. VSD taip pat atkreipė atsakingų institucijų dėmesį į padažnėjusius Rusijos žvalgybos tarnybų bandymus verbuoti Lietuvos piliečius, vykstančius į Rusiją. Dažniausiai buvo siekiama verbuoti Lietuvos teisėsaugos institucijose dirbančius pareigūnus – pirmiausia Valstybės sienos apsaugos tarnyboje. Rusijos tarnybos iš Lietuvos piliečių siekė gauti įvairios informacijos – apie Lietuvos teisėsaugos institucijų personalą ir infrastruktūrą pasienyje su Rusijos Kaliningrado sritimi, sienos apsaugos režimą, taip pat apie Lietuvos kariuomenės judėjimą ir karinius mokymus Lietuvos pasienyje, karinės infrastruktūros objektus. Pabrėžtina, kad Baltarusijos žvalgybos ir saugumo tarnybos, kurios paprastai dirba tomis pačiomis žvalgybos kryptimis kaip ir Rusijos tarnybos, taip pat žymiai suintensyvino bandymus verbuoti į Baltarusiją vykstančius Lietuvos teisėsaugos institucijų pareigūnus.

INFORMACINIS SAUGUMAS

2014 m. po Rusijos pradėtos agresijos prieš Ukrainą Maskva suaktyvino savo propagandinę veiklą, todėl priešiška Rusijos informacinė politika išliko viena svarbiausių grėsmių Lietuvos nacionaliniam saugumui. Rusija vykdė gerai finansuojamas ir koordinuojamas informacines kampanijas, į kurias įtraukė dar daugiau informacinių priemonių, bandė daryti įtaką tikslinėms auditorijoms.

RUSIJOS IDEOLOGINĖ PROPAGANDA

Rusija, vykdydama informacinę politiką kaimyninių šalių atžvilgiu, remiasi keliomis strategijomis. *Švelnūs* variantas numato teigiamo Rusijos įvaizdžio formavimą bei „draugiškos“ politikos vykdymą kaimyninės valstybės atžvilgiu. Tokia politika grindžiama „geranoriškais“ pasiūlymais (ekonominiais, politiniais, kariniais), kurie nėra priimtini šalies valdžiai, tačiau patraukliai atrodo eiliniams piliečiams.

Kietasis variantas grindžiamas grasinimo (ekonominio, politinio, karinio) politika, kuria norima įbauginti ir kaimyninės šalies visuomenei diegti nesaugumo ir nevisavertiškumo kompleksus.

Politinių konfliktų eskalavimu sąmoningai siekiama provokuoti antirusiškas nuotaikas. Vėliau pradedama „atsakomoji“ propagandinė kampanija, kaimyninė šalis kaltinama destrukcija, radikalizmu, politine nebranda ir panašiai.

Kultūrinių konfliktų eskalavimas ir kultūrinė ekspansija yra ne tik sudėtingiausias, bet ir pats efektyviausias informacinės politikos vykdymo būdas. Rusija išplėsti savo kultūrinę ir ideologinę įtaką kaimyninėje šalyje gali per rusišką žiniasklaidą, per „įtakos agentus“ ar „nesąmoningus manipulatorius“ ideologiniame elite, per vietinės žiniasklaidos subjektus. Aktyvindama destruktyvias visuomenės grupes (marginalines organizacijas, sektas, nusikalstamas grupuotes) ir joms padedant kompromituodama valstybės politinę sistemą, Rusija gali pakirsti šalies kultūrinės sistemos pagrindus.

Konstatuotina, kad tokioje situacijoje tinkamai užtikrinti informacinį saugumą nepakanka vien žvalgybos tarnybų pastangų. Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas numato, kad nacionalinį saugumą pagal savo kompetenciją taip pat turi užtikrinti ministerijos ir valstybės bei savivaldybių institucijos. Kita vertus, informacinis saugumas apima ir tokias sritis, kurios nėra tiesiogiai susijusios su valstybės institucijomis. Daugelio pavojų ir grėsmių neįmanoma šalinti tik administracinėmis ar teisinėmis priemonėmis, būtinos visos pilietinės visuomenės, akademinės ir kultūrinės bendruomenės, nevyriausybinių organizacijų, sąmoningos žiniasklaidos pastangos.

Atkreiptinas dėmesys, kad Rusija yra viena labiausiai pilietines iniciatyvas ir žiniasklaidos laisvę ribojančių pasaulio valstybių. 2014 m. organizacijos „Reporteriai be sienų“ paskelbtame spaudos laisvės indekse Rusija iš 180 pasaulio valstybių užėmė 148 vietą. Tačiau Maskva kitų valstybių teisėtus pastangas užtikrinti savo informacinės erdvės saugumą ir užkirsti kelią neapykantos bei tikrovės neatitinkančios informacijos sklaidai naudoja kaip pretekstą skleisti priešišką propagandą. Tos valstybės kaltinamos žmogaus teisių pažeidinėjimu.

2014 m. rudenį Lietuvos radijo ir televizijos komisija nusprendė laikinai sustabdyti „PBK Lithuania“ (*Pervyj baltijiski kanal*) laidų retransliavimą dėl transliuotos dezinformacinės laidos apie 1991 m. sausio 13-osios įvykius. Vilniaus apygardos administracinis teismas patenkino Komisijos sprendimą. Tačiau Rusijos propaganda šį faktą pateikė kaip neva akivaizdų Lietuvos teisės saugos politizavimą. Neatmestina, kad Rusijos pastangomis ESBO už žurnalistiką atsakinga pareigūnė Dunja Mijatovic išplatino pareiškimą, kuriame teigta, esą sprendimas uždrausti retransliaciją, net jei tai pagrįsta įstatymu, gali paveikti žiniasklaidos laisvę.

Литва готовится к войне с Россией

Датя Поликарпова собралась воевать с русскими.

Šaltinis: www.anaga.ru

Propagandinių Rusijos žiniasklaidos priemonių darbuotojai akylai stebi ir pasinaudoja įvykiais Lietuvoje kurdami propagandos produktus. Pavyzdžiui, žinia apie Rusijos karinių pajėgų pratybas ir jų poreikį sustiprinama informacija, kad esą Lietuva rengiasi karui. Tokia antraštė su įvairiomis variacijomis („Lietuva ruošiasi kariauti su Rusija“ ir kt.) pasirodo jau keletą metų. Kai kurie straipsniai iliustruojami Prezidentės fotografija, kurioje ji apžiūri ginkluotę. Antraštėje po fotografija, kurioje Prezidentė žiūri pro taikiklį, yra „rusiškas“ Dalios Grybauskaitės pavardės variantas, išnaudojant tėvavardį.

Kremlius, suvokdamas istorijos politikos svarbą šiuolaikinėje geopolitikoje, toliau aktyviai siekia manipuluoti istorine savimone ir Rusijos viduje, ir užsienyje. Tai akivaizdžiai atsiskleidė vykdant Krymo aneksiją. Agresija buvo teisinama net tūkstančių metų senumo istoriniais faktais.

2014 m. Rusijai pradėjus rengtis artėjančiam SSRS pergalės prieš nacistinę Vokietiją 70-mečio minėjimui, Maskva dar labiau suaktyvino istorijos politiką, nukreiptą prieš Lietuvą ir kitas Baltijos valstybes. Informaciniuose portaluose, spausdintuose leidiniuose ir akademinėse publikacijose fiksuotos nuoseklios pastangos akcentuoti lietuvių kolaboravimo su naciais faktus, menkinti kovotojų prieš sovietinę okupaciją įvaizdį, reabilituoti sovietinėse represinėse struktūrose dirbusius asmenis.

Pastaraisiais metais buvo pastebimos Rusijos istorikų akademinės bendruomenės politizavimo tendencijos, publikacijose ir pranešimuose mokslinę argumentaciją vis dažniau užgoždavo ideologiniai vertinimai. Kilus kariniam konfliktui Ukrainoje nutrūko prieš dešimtmetį sudarytos Rusijos ir Lietuvos istorikų komisijos veikla. Pastebėtina, kad ir anksčiau akademinis bendradarbiavimas nebuvo sklandus. Rusijos ir Lietuvos istorikų parengti bendri leidiniai, kuriuose aptariamose Lietuvos okupacijos aplinkybės, Rusijoje nebuvo platinami.

2014 m. minint Pirmojo pasaulinio karo pradžios šimtmetį suaktyvėjo Rusijos finansuojamų įstaigų veikla tvarkant su Rusijos imperijos ir sovietiniu paveldu susijusius objektus Lietuvoje. Kilniais tikslais grįsta karių kapų priežiūros misija taip pat naudota propagandai. Buvo atnaujinamos Rusijos karių kapinės, statomi nauji paminklai, keičiami užrašai, dažnai iškreipiantys istorinius faktus. Fiksuoti atvejai, kai už Rusijos ambasados lėšas tvarkyti objektai negavus Kultūros ir Užsienio reikalų ministerijų pritarimo. Tai daryta pasinaudojant Lietuvos teisės aktų spragomis. Kultūrinis paveldas yra vienas iš nacionalinio saugumo pagrindų, tačiau Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų karių palaidojimo vietų tvarkymas iki šiol nėra tinkamai reglamentuotas. Kultūros ministerija surengė pasitarimą minėtoms problemoms spręsti, kuriame dalyvavo ir VSD atstovai.

Pastebėtina, kad oficialūs Rusijos atstovai nevenge viešai vertinti ir su dabartine politika sieti kai kuriuos Lietuvos valstybės institucijų sprendimus, susijusius su istorinėmis datomis. Lietuvos Seimas 2014-uosius paskelbė Oršos mūšio metais. Rusijos ambasadorius Lietuvoje Aleksandras Udalcovas, priminęs, kad yra baigęs istorijos studijas, žiniasklaidai pareiškė, esą Oršos mūšis tebuvo lokalus kunigaikščių konfliktas, neturėjęs jokios istorinės reikšmės, ir pridūrė – *o dabar kai kuriems politikams mūšis atrodo kaip pranašystė.*

Rusijos propagandistai Lietuvoje naudoja įvairią taktiką, priemones, temas ir įvykius – tiek istorinius, tiek aktualius. Stengiamasi falsifikuoti Lietuvos patriotines iniciatyvas, kurios stiprina Lietuvos gyventojų ryšius su istorija, savo kraštu, gaivina istorinę atmintį. Populiarios jaunimo akcijos „Misija Sibiras 14“ pateikimas kai kuriose Rusijos žiniasklaidos priemonėse galėtų būti propagandos pavyzdys, kai neišgalvojant paties fakto informacija apie jį yra iškreipiama atviru melu ir šalutinių tikslų pavertimu pagrindiniais. Pateikiant interviu su Misijos dalyviais buvo cituojami jų pasisakymai, kad nepaisant uodų ir varginančių žygių pėsčiomis verta grįžti į Sibirą dar kartą, nes čia galima ilgesnį laiką pabūti be mobiliųjų telefonų ir pasigrožėti didingomis upėmis, kokių Lietuvoje nėra – Jenisiejumi ir Angara. Pagrindinis žygio dalyvių tikslas vertinamas kaip aktualus ir kilnus, tačiau teigiama, kad jaunuoliai vyksta sutvarkyti lietuvių, padėjusių galvas Didžiojo Tėvynės karo metu už taiką visiems, kapų. Pažymima, kad Lietuvai tai ypač aktualu, nes tarptautinė bendruomenė ją kaltina dėl SS veteranų eitynių. Kaip ir kiekviename propagandiniame tekste, kai melas painiojamas su tiesa, pasitaiko šiurkščių klaidų ir alogizmų. Lietuva dėl eitynių painiojama su Latvija, sakoma, kad Misijos dalyviai yra jauni turistai iš Vilniaus, tačiau rašoma apie griežtą turistų atranką.

Reikia pripažinti, kad didžiojoje rusakalbės Lietuvos žiniasklaidos dalyje skleidžiama informacija iš esmės atitinka Rusijos informacinės politikos tikslus. Šių žiniasklaidos priemonių rusų kalba redaktoriai bei darbuotojai palaikė ryšius su Rusijos diplomatais ir žvalgybos tarnybų pareigūnais, pritarė Rusijos remiamos tėvynainių politikos iniciatyvoms, buvo tiesiogiai veikiami ir kontroliuojami Rusijos informacinės politikos vykdytojų. Taip pat siekiama Lietuvoje ugdyti ir burti jai palankius jaunuosius žurnalistus. Portalo „Baltnews“ koordinatorius Lietuvoje Anatolijus Ivanovas telkė iš Lietuvos rusakalbių moksleivių sudarytas jaunųjų žurnalistų grupes, rusakalbiam jaunimui organizuodavo įvairaus pobūdžio užsiėmimus Rusijoje.

Rusijos propaganda nukreipta ne tiek į antilietuviškai, antivalstybiškai ar apskritai prieš valdžią nusiteikusius ir atvirai savo nuomonę reiškiančius žmones, kiek į neturinčius politinių pažiūrų, idėjinių nuostatų ir vertybių, t. y. į paveikiausius visuomenės segmentus. Jie yra anonimiški, tačiau prireikus gali tapti „nematomu kovotojų frontu“. Tapatybės neturinti visuomenės dalis konsoliduojasi kilus kokiam nors krizei. Nestabilioje ekonomiškai ar įtemptoje politiškoje situacijoje pasiduodama vedliams, paprastai prisistatantiems kovotojais už tiesą ir kiekvieno žmogaus gerovę.

INFORMACINĖ ERDVĖ LIETUVIŲ KALBA

Praėjusiais metais Rusijai palankų informacinį foną formavo ir kai kurie marginalūs internetiniai portalai, žiniasklaidos priemonės ir socialiniai tinklai lietuvių kalba. Tokiu būdu stengtasi aprėpti kuo didesnę auditoriją, paveikti skirtingus socialinius sluoksnius, įvairių tautybių ir amžiaus grupių atstovus.

Pažymėtina, kad „Respublikos“ leidinių“ ir „Balsas.lt“ grupėms priklausančiose žiniasklaidos priemonėse skelbta Lietuvos vykdomos užsienio politikos bei politinės valdžios kritika taip pat dažnai sutapo su Maskvos propaguojamomis idėjomis. Minėtose žiniasklaidos priemonėse stengtasi kvestionuoti Lietuvos narystę ES, NATO ir kitose euroatlantinėse organizacijose, nuosekliai formuota nuomonė, kad mūsų šalies priklausymas minėtoms organizacijoms yra politiškoje ir finansiškai žalingas.

Tačiau VSD vertinimu, 2014 m. Kremliai Lietuvoje nepavyko efektyviai įgyvendinti savo informacinės politikos tikslų, kadangi Rusijai palanki informacija nepateko į skaitomiausius socialinius tinklus ir populiariausią žiniasklaidą. Pavyzdžiui, 2014 m. lapkritį Rusijos ambasados diplomatai mėgino susitarti dėl Rusijos ambasadoriaus A. Udalcovo interviu publikavimo dienraštyje „Lietuvos rytas“.

Rusijos diplomatai siūlė dienraščiui publikuoti „interviu“ su pačių Rusijos diplomatų iš anksto parengtais klausimais bei atsakymais. Ambasados darbuotojams nepavyko susitarti su laikraščio „Lietuvos rytas“ redakcija ir A. Udalcovo interviu šioje žiniasklaidos priemonėje nebuvo publikuotas.

RIZIKOS VEIKSNIŲ, PAVOJŲ IR GRĖSMIŲ ŠALINIMAS

Išvados ir konsultacijos. 2014 m. VSD kompetentingoms institucijoms teikė rekomendacijas dėl grėsmių informaciniam saugumui prevencijos priemonių. Departamento atstovai dalyvavo Transliavimo bei retransliavimo veiklos reglamentavimo tobulinimo darbo grupėje ir Kultūros ministerijos surengtame pasitarime dėl Pirmojo ir Antrojo pasaulinio karo karių kapų tvarkymo reglamentavimo pakeitimo. Apie investicijas į Lietuvos žiniasklaidos priemones, kurios gali didinti grėsmes Lietuvos informaciniam saugumui, VSD informavo valstybės vadovus ir kompetingas institucijas.

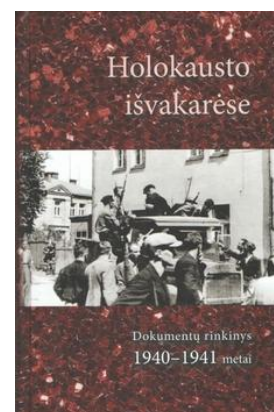
Siekiant užkirsti kelią Rusijos propagandos sklaidai VSD iniciatyva praėjusiais metais į mūsų šalį buvo uždrausta atvykti keliems Rusijos piliečiams, keli užsienio piliečiai paskelbti nepageidaujamais. Pažymėtina, kad šalia šnipinėjimo keliamos grėsmės, kultūrinių konfliktų eskalavimas ir kultūrinė civilizacinė ekspansija yra viena iš efektyviausių ardomosios veiklos priemonių.

Rusijoje didelį nepasitenkinimą sukėlė sprendimas į Lietuvą neįleisti fondo „Istorinė atmintis“ vadovo ir galimai Rusijos saugumo tarnybų bendradarbio Aleksandro Diukovo. Aktyvus Rusijos istorinės politikos vykdytojas vyko į Vilnių pristatyti į lietuvių kalba išverstą ir Lietuvos istoriją falsifikuojančią savo knygą „Holokausto išvakarėse“. Knygą išleidusios leidyklos „Gairės“ direktorius Povilas Masilionis viešai pripažino, kad knygos vertimui ir leidybai A. Diukovo fondas skyrė 10 tūkst. litų. Vilniaus apygardos administracinis teismas A. Diukovo prašymą peržiūrėti Lietuvos institucijų sprendimą atmetė kaip nepagrįstą.

2014 m. į ES šalis trejiems metams uždrausta vykti Rusijos politologui, Kremliaus artimo *Politinės konjunktūros centro* vadovui Sergejui Michejevui. S. Michejevas dalyvaudavo tarptautinio žiniasklaidos klubo „Format A-3“ veikloje. Apie draudimą atvykti į Šengeno erdvę S. Michejevas sužinojo nesėkmingai bandydamas patekti į Suomiją. Rusijos propagandistas šį sprendimą pagrasino apskųsti Strasbūro teisme.

Aleksandras Diukovas

Visuomenės informavimas. VSD gauna daug patriotiškai nusiteikusių žmonių laiškų, kuriuose prašoma atkreipti dėmesį į Lietuvoje žiniasklaidoje bei socialiniuose tinkluose skelbiamą informaciją ir skatinama nubausti tokios informacijos skleidėjus, jei jie yra žinomi, susekti juos, jei jie anonimiški, ar tiesiog uždrausti tokias žiniasklaidos priemones ar socialinių tinklų paskyras. Esame dėkingi tiems asmenims, kuriems rūpi informacijos objektyvumas, skaidrumas.

Lietuvos Respublikos įstatymai numato, kad Lietuvoje Visuomenės informavimo ir kituose įstatymuose nustatytų visuomenės informavimo principų dėl draudžiamos skelbti informacijos priežiūrą vykdo Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba ir Lietuvos radijo ir televizijos komisija (LRTK). Nustatęs pažeidimus, viešosios informacijos rengėjo ar skleidėjo veiklą gali sustabdyti ar nutraukti teismas, transliuotojo ar retransliuotojo – LRTK.

Esame demokratinė šalis, ir jei nėra pažeidžiami įstatymai, informacijos draudimas vertintinas kaip nieko bendra su laisva visuomene neturinti cenzūra. Piliečiai turi mokytis skaityti pateikiamą informaciją, pasirinkti ją ir išsiaiškinti tikruosius siunčiamų žinių tikslus, intencijas bei adresatus. Sąmoningi, informaciją iš įvairiausių šaltinių gebantys rasti piliečiai yra neįveikiama kliūtis manipuliacijoms ir propagandos sklaidai.

REGIONINIS SAUGUMAS

2014 m. buvo ypatingi regioninio saugumo požiūriu: kariniai veiksmai Rytų Ukrainoje, išaugęs Rusijos karinių orlaivių, priartėjusių prie Baltijos regiono oro erdvės ar net ją pažeidusių, skaičius, priešprieša tarp Rusijos ir Vakarų valstybių mažino regiono stabilumą. Atsižvelgiant į tai keitėsi Lietuvos ir Vakarų valstybių karinių ir civilinių žvalgybos tarnybų veiklos prioritetai ir apimtis.

Rusijos geopolitiko Aleksandro Dugino koncepcijoje Lietuvai tenka ypatinga vieta. Prieš porą dešimtmečių paskelbtoje koncepcijoje teigiama, kad Rusijai norint įgyvendinti eurazinį geopolitinį projektą Baltijos jūros regione didžiausia kliūtis yra katalikiška ir neslaviška Lietuva. Pasak A. Dugino, būtent Lietuva taps pagrindiniu veiksmu, trukdančiu Rusijai pertvarkyti Europą.

RUSIJOS UŽSIENIO POLITIKA IR HIBRIDINĖ KARYBA

Nevyriausybinių analitinio centro „Atlantic Council“ surengtoje diskusijoje Ukrainos saugumo tarnybos SBU vadovas Valentinas Nalivaichenka teigė, kad sukilimui Rytų Ukrainoje vadovauja Rusijos karinės žvalgybos GRU pareigūnai ir specialiųjų pajėgų kariai. Į sukilimą yra įtraukti per dvejus trejus metus Rusijos GRU Ukrainoje sukurti slaptųjų agentų tinklai, kuriems priklauso įvairios prorusiškos organizacijos. Pasak jo, aktyvūs prorusiškai nusiteikę asmenys sudaro maždaug 30 proc. visų Rytų Ukrainos gyventojų. Tai yra neturtingi ir dažniausiai darbo neturintys asmenys, kurie pastaruosius 20 metų buvo aktyviai veikiami Rusijos žiniasklaidos priemonių skleidžiamos propagandos. Daugelis jų prorusiškose akcijose dalyvauja už pinigus.

Atlantic Council, 2014 m. balandžio 22 d. [interviu](#)

Krymo aneksiją ir veiksmus rytiniuose Ukrainos regionuose Rusija grindė „rusų pasaulio koncepcija“ ir teise ginti visomis, įskaitant karines, priemonėmis šiam pasauliui priklausančius gyventojus: pradedant rusų tautinėmis bendrijomis, baigiant – rusų kultūrai prijaučiančiomis visuomenėmis visame pasaulyje. Neteisėtiems veiksams pridengti buvo pasinaudota tautų apsisprendimo teise ir žmogaus teisių apsaugą reglamentuojančiomis teisės normomis. Siekiant užkirsti kelią tokioms grėsmėms, šiuolaikinėms demokratinėms valstybėms itin svarbu užtikrinti demokratijos ir tarptautinių normų teikiamas teises ir laisves, tačiau tuo pat metu nustatyti ir nutraukti bandymus pasinaudoti šiomis

teisėmis ir laisvėmis neteisėtais tikslais.

Ukrainai destabilizuoti Rusija naudojo hibridinės karybos strategiją, kariniai pajėgumai buvo pasitelkiami tik kaip pagalbinė priemonė greta nekarinių veiksnių – propagandos, šnipinėjimo, papirkėnėjimo, neramumų kurstymo, ekonominio spaudimo, terorizmo. Itin svarbų vaidmenį šiame kare atliko žvalgybos ir saugumo tarnybos, pasinaudojusios įvairiomis prorusiškoms grupėms, kurios stebėtojams iš šalies sudarė savarankiškai susiorganizavusių ir veikiančių veikėjų išpūdį, pavyzdžiui, visuomeninėmis organizacijomis, žiniasklaidos priemonėmis, verslininkais ir organizuotomis nusikalstamomis grupuotėmis. Rytų Ukrainoje pritaikyta strategija rodo, kad norint laiku nustatyti pavojus šalies suverenitetui, būtinas glaudus civilinių ir karinių žvalgybos tarnybų

NATO Review leidinio [reportažas](#) apie hibridinį karą

bendradarbiavimas: jos turi operatyviai keistis informacija ir suvokti viena kitos veiklos pobūdį.

Hibridinių grėsmių kontekste išaugo Vakarų žvalgybos tarnybų tarptautinio bendradarbiavimo svarba. 2014 m. Vakarų šalys, taikydamos sankcijas Rusijai, pademonstravo vienybę. Bandymai ją palaužti buvo vienas iš svarbiausių Rusijos užsienio politikos tikslų. Pasitelkusi visuomenės informavimo priemones, socialinius tinklus, žvalgybos tarnybas Rusija siekė suburti ne tik prorusiškai nusiteikusius politikos formuotojus bei vykdytojus, visuomenės ir interesų grupes posovietiniame regione, bet vis dažniau – ir Vakarų šalyse, dalyvaujančiose priimančiosios Rusijai nepalankius politinius ir ekonominius sprendimus.

RIZIKOS VEIKSNIAI LIETUVOJE

2014 m. VSD identifiкуotų aktyvių Ukrainos separatistų ir agresyvios Rusijos užsienio politikos prieš Ukrainą rėmėjų Lietuvoje skaičius buvo negausus. Jie veikė atvirai ir anonimiškai socialiniuose tinkluose, dažnai keliavo į užsienį.

Socialiniuose tinkluose „Facebook“ ar „Vkontakte“ susibūrę Lietuvos gyventojai rengė Rytų Ukrainos separatistų palaikymo akcijas, rinko jiems paramą, platino kvietimus kovoti už Ukrainos teritorijų atskyrimą. Panašios grupės kūrėsi ir kaimyninėse valstybėse, dalis jų palaikė ryšius ir koordinavo savo veiksmus.

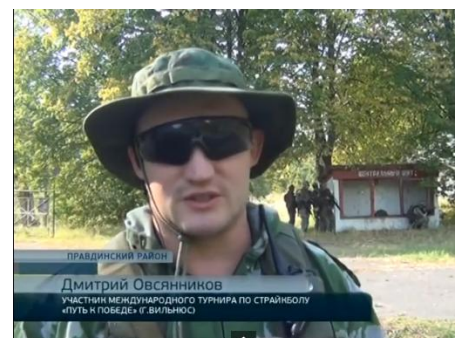
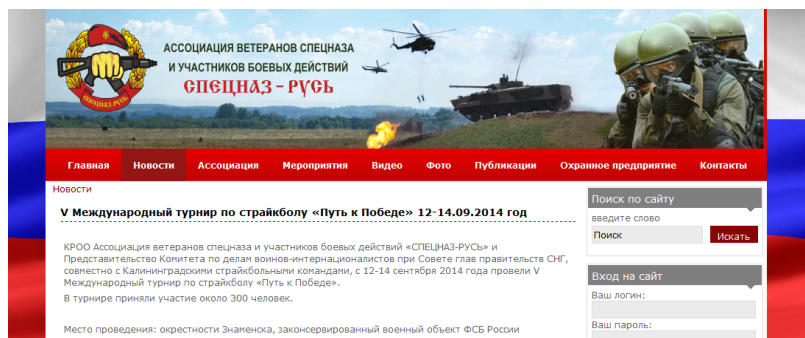

Pagal laikrodžio rodyklę:

- Baltijos šalių atstovus vienijanti labdaros organizacija paremti Donbasui ir Luhanskui.
- Labdaros fondas Donbasui remti – „Karas ir taika“.
- Paramą Donbasui rinkę Aleksandras Dolženko (kairėje) ir Vladimiras Kazakovas.

Kai kurių Lietuvoje veikiančių šratasvydžio klubų nariai imitavo Rusijos specialiųjų pajėgų taktiką ir treniravosi kartu su Rusijos ir Baltarusijos šratasvydžio komandomis. 2014 m. šratasvydžio entuziastai iš Lietuvos dalyvavo Kaliningrado srityje vykusiame turnyre „Put' k pobede“. Jį organizuoja Rusijos *specnazo* veteranų ir karų dalyvių asociacija „Specnaz-Rus“. Šiuose turnyruose treniruojasi ir asmenys, priklausantys Rusijos karinės žvalgybos GRU specialiosioms pajėgoms. Tokiuose renginiuose dalyvaujantys šratasvydžio klubų nariai išmoksta Rusijos kariuomenės naudojamos karinės taktikos, šie įgūdžiai gali būti panaudoti vykdant realius karinius veiksmus su Rusijos ginkluotosiomis pajėgomis.

Kaliningrad.ru [reportažas](#) apie pratybas „Put‘ k pobede“

RIZIKOS VEIKSNIŲ, PAVOJŲ IR GRĖSMIŲ ŠALINIMAS

Hibridinių grėsmių prevencija. Priešiškų valstybių žvalgybos tarnybos gali pasinaudoti antivalstybiškai nusiteikusiai ar kitų motyvų turinčiais asmenimis kurstydamos Lietuvoje socialinius ar politinius neramumus. Įvertinęs hibridinių grėsmių Lietuvai scenarijus VSD ėmėsi papildomų prevencinių priemonių, stiprinančių konstitucinių pagrindų užtikrinimą – vykdė slaptus kontržvalgybinius veiksmus, rinko žvalgybinę informaciją ir vykdė prevencinius pokalbius su nacionaliniam saugumui grėsmę keliančiais asmenimis.

Žvalgybinės informacijos teikimas. VSD rinko žvalgybinę informaciją apie regioną destabilizuojančius procesus, NVS erdvėje Rusijos inicijuojamus integracinius procesus ir vertino jų galimą poveikį Lietuvos saugumui. Tarpvalstybiniuose santykiuose svarbiausias vaidmuo tenka užsienio politikos formuotojams ir vykdytojams, todėl pagrindinė VSD užduotis – aprūpinti juos žvalgybine informacija, t. y. suteikti jiems neviešą informaciją apie užsienio valstybių ir jų lyderių intencijas ir planus. 2014 m. apie regiono stabilumui aktualius procesus VSD pateikė nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms 1,5 karto daugiau žvalgybinių vertinimų nei ankstesniais metais. Taip pat VSD valstybės institucijoms teikė politinio ir socialinio stabilumo, Rusijos institucijų organizuojamų renginių ir teikiamų pasiūlymų Lietuvos jaunimui kontržvalgybinį vertinimą.

Dėl regiono specifikos ir sukauptos patirties VSD yra gerai pasirengęs naujiems iššūkiams. Lietuvos žvalgybos tarnybų indėlis NATO ypač išaugo ir buvo įvertintas išibėgėjus karui Ukrainoje. VSD, priklausydamas euroatlantinei žvalgybos tarnybų bendrijai, keitėsi žvalgybine informacija apie procesus regione su partneriais. Žvalgybos tarnybų bendradarbiavimas keičiantis informacija ypač svarbus siekiant nustatyti priešiškus Rusijos veiksmus regiono valstybių atžvilgiu, bandymus skaldyti Vakarų šalių politiką ir paveikti sprendimų priėmėjus Rusijai palankia linkme. Savo ruožtu VSD pareiga informuoti partnerius apie nacionalinio saugumo būklę ir potencialius pavojus, nes grėsmės Lietuvai yra grėsmės visam NATO.

Visuomenės informavimas. 2014 m. reaguodamas į viešojoje erdvėje skelbiamus raginimus vykti į Ukrainą kovoti už dalies jos teritorijų atskyrimą ir siekdamas atkreipti visuomenės dėmesį į tokių raginimų keliamą pavojų, VSD informavo, kad tokios ginkluotos grupuotės yra nelegalios, o dalyvavimas jų veikloje užtraukia teisinę atsakomybę. Kvietimai vykti kovoti už dalies Ukrainos teritorijų atskyrimą taip pat gali būti inicijuojami priešišku šalių žvalgybos tarnybų – naudojantis žmonių jausmais gali būti siekiama juos įtraukti į neteisėtą veiklą, o tuo pasinaudojus – ir vykdyti informacines operacijas prieš Lietuvą.

Kai asmenys savo veikla nepažeidžia įstatymų, VSD vertina ją nacionalinio saugumo požiūriu ir įspėja dėl neleistinos veiklos. Pavyzdžiui, VSD, nustatęs Lietuvos piliečių planus vykti į kitą šalį ir dalyvauti ginkluotoje kovoje, gali perspėti apie galimas tokio apsisprendimo pasekmes, įspėti asmenį nepažeisti įstatymų ir tarptautinės teisės normų.

VSD viešai buvo išpėjęs apie Rusijos institucijų organizuojamus renginius, į kuriuos kviečiami Lietuvos moksleiviai. Kai kurių Lietuvos mokyklų rusų mokomąja kalba bendruomenės ir moksleivių tėvai neįžvelgia pavojaus, kad vaikai dalyvauja net ir sukarintose, Rusijos institucijų organizuojamose stovyklose: viešojoje erdvėje plačiai aptartas 2014 m. sukarintoje sporto stovykloje „Sojuz – Nasledniki Pobedy“ Kirgizijoje dalyvavusių Vilniaus moksleivių atvejis.

VSD pareigūnai teikė informaciją ir konsultacijas moksleivių tėvams apie renginių dalyviams galinčius kilti pavojus. VSD dar kartą atkreipia dėmesį, kad į karinius žaidimus ir treniruotes Rusijoje ar Baltarusijoje vykstantys Lietuvos kovinių menų, šratasvydžio komandų nariai, sukarintose stovyklose dalyvaujantys moksleiviai yra potencialūs priešišku valstybių žvalgybos tarnybų taikiniai.

Siūlymai tobulinti teisinį reglamentavimą. 2014 m. VSD iškėlė klausimą dėl Departamento, kaip žvalgybos institucijos, vietos valstybės valdymo sistemoje karo padėties atveju ir parengė atitinkamą pasiūlymą dėl Karo padėties įstatymo pakeitimo – priskirti VSD prie ginkluotųjų pajėgų. Žvalgybos institucijų veikla karo metu būtų organizuojama kitaip nei civilinių valstybės institucijų, todėl VSD siūlė tiksliau nustatyti ir Departamento institucinę vietą. Karo padėties metu išaugtų kontržvalgybinės veiklos poreikis (prieš šnipinėjimą, ardomąją veiklą, sabotажą ir t. t.). Tačiau 2014 m. spalio 15 d. NSGK posėdyje nuspręsta, kad VSD įtraukti į ginkluotųjų pajėgų sudėtį yra netikslinga, „nes neaišku, kas prognozuos ir nustatys vidaus ir išorės rizikos veiksnius, pavojus ir grėsmes, kylančius konstitucinei santvarkai“.

2014 m. VSD siūlė Lietuvos Respublikos pilietybės įstatyme įtvirtinti nuostatą, kad Lietuvos Respublikos pilietybė negali būti teikiama, gražinama ar atkuriamas asmeniui, kuris tarnauja ar tarnavo Kolektyvinio saugumo sutarties organizacijai (KSSO) priklausančios valstybės narės tarnyboje, išskyrus tuos atvejus, kai VSD pateikia išvadą, kad pilietybės gražinimas, suteikimas ar atkūrimas tokiam asmeniui nekels grėsmės valstybės saugumui. VSD taip pat siūlė Pilietybės įstatymą papildyti nuostata, kad Lietuvos Respublikos pilietybė neatkuriamas bet kuriam asmeniui, keliančiam grėsmę nacionaliniam saugumui.

EKONOMINIS IR ENERGETINIS SAUGUMAS

ENERGETIKOS SEKTORIUS

2014 m. Lietuvai buvo reikšmingi įtvirtinant energetinį savarankiškumą: baigta struktūrinė Lietuvos gamtinių dujų sektoriaus reforma, veiklą pradėjo suskystintų gamtinių dujų terminalas, iš įmonių „Amber Grid“ ir „Lietuvos dujos“ valdymo pasitraukė „Gazprom“. Nepaisant neutralizuotų užsienio subjektų bandymų sutrukdyti energetikos projektų įgyvendinimą, VSD išliko nemažai kontržvalgybinio ir žvalgybinio pobūdžio užduočių.

Pirma, nustatyti šnipinėjimo atvejus – užsienio subjektų bandymus rinkti informaciją apie Lietuvos strateginius projektus. Lietuvos energetinę nepriklausomybę didinantys projektai domino priešiška Lietuvos atžvilgiu nusiteikusius ar verslo interesų turinčius užsienio subjektus. „Gazprom“ atstovai aktyviai rinko informaciją apie suskystintų gamtinių dujų terminalą ir Lietuvos importuojamas suskystintas gamtines dujas. Tokia žvalgybinė informacija Rusijos koncernui buvo reikalinga ir priimant sprendimus dėl rusiškų suskystintų gamtinių dujų terminalų projektų Leningrado regione ir Kaliningrado srityje.

Antra užduotis VSD – informuoti valstybės vadovus apie Lietuvos interesams energetikos srityje aktualius sprendimus ir procesus regione. Lietuvos energetiniam saugumui buvo svarbūs praėjusiais metais priimti Rusijos sprendimai dėl Kaliningrado srities energetinio saugumo stiprinimo, atominė elektrinių regione planavimo ir vykdymo.

EKONOMIKOS SEKTORIUS

2014 m. Rusijos transporto politika išliko protekcionistinė ir buvo naudojama kaip spaudimo priemonė prieš valstybes, kurios kritikavo Rusiją dėl agresijos Ukrainoje. Todėl veiklos sunkumų ir finansinių nuostolių patyrė Lietuvos autotransporto krovinių pervežimo-logistikos paslaugų bendrovės, žemės ūkio ir maisto pramonės atstovai.

IA REGNUM » [Новости](#) » [Политика](#) » [Литовский предприниматель...](#)

Литовский предприниматель оправдал поведение России на Украине и подвергся травле

14.03.2014 14:47

[Facebook](#) [Вконтакте](#) [Twitter](#) [Класс](#) [Google+](#)

13 марта в программе "В центре внимания" на канале LRT литовский предприниматель **Вилос Кайкарис** высказал свое мнение о военных действиях России в Крыму и реакции Литвы на положение на Украине, чем вызвал настоящий скандал в Литве - предприниматель посмел оправдать действия России, и осудить Литву за ее реакцию. Член Сейма экс-министр обороны [Раса Юкнявичене](#) даже пригрозила подать в суд на него "за издевательства над Литовской армией", сообщает корреспондент [ИА REGNUM](#) сегодня 14 марта.

Ekonomikos klausimai neretai išnaudojami Rusijos propagandoje. Verslininkas, geopolitiniame Rusijos žaidime pirmiausia susirūpinęs savo įmonės produkcijos rinka, po Rusijos politinių manipuliacijų ekonominėmis sankcijomis Rusijos propagandistams tapo patogiu Lietuvos karinių pajėgų „ekspertu iš vidaus“: „Verslininkas nesusiėmė nepakritikavęs Lietuvos kariuomenės: „Jei dar mes turėtume tokią kariuomenę, kaip Vytauto laikais, būtų

galima pulti Maskvą, aš suprasčiau. Dabar mes neturime nei kariuomenės, nei finansinių galimybių. Mes negalime kalbėti nei apie tankus, nei apie patrankas. Mes galėsime jas sviestu tepti, kai neturėsime kur jo dėti, sūrį galėsime kišti ten, kur nesueina. Štai tada sėdėsime ir galvosime, ko prisidirbome.“

Kaip parodė praėjusių metų patirtis, ekonominiu požiūriu valstybei svarbu žinoti kitų valstybių planus ir intencijas, kurios gali padaryti žalos Lietuvos ekonomikai, bei užkirsti kelią ardomajai veiklai. Kuo anksčiau nustatomos ekonominio spaudimo priemonės, tuo efektyviau gali būti sumažintas neigiamas poveikis Lietuvos ūkiui, užkirstas kelias politinei įtampai ir socialiniams neramumams.

2014 m. pasaulio valstybių Rusijai taikyti ekonominiai apribojimai paskatino šios šalies investuotojus ieškoti būdų, kaip išvengti sankcijų. Todėl VSD iškilo naujos užduotys – nustatyti verslo subjektus, bandančius apsaugoti esamas investicijas ar daryti naujas išvengiant tarptautinių sankcijų. Siekdami apsaugoti investicijas sankcijų apriboti verslo subjektai slėpė lėšų ir turto sąsajas su Rusija: vykdė abejotinus akcijų pirkimo-pardavimo sandorius, keitė bendrovių pavadinimus. Investuotojai iš Rytų, prisidengdami trečiosiomis šalimis, ieškojo galimybių plėtoti verslą Lietuvoje – investuoti į ekonominiu ir visuomeniniu požiūriu svarbias sritis, strateginę reikšmę Lietuvos saugumui turinčius objektus.

RIZIKOS VEIKSNIŲ, PAVOJŲ IR GRĖSMIŲ ŠALINIMAS

Išvados ir konsultacijos. Vykdydamas Lietuvos Respublikos strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir kitus ekonominę sritį reglamentuojančius įstatymus, taip pat susitarimus su valstybės institucijomis VSD teikė išvadas ir konsultacijas Ūkio ministerijai, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Turto fondui ir kitiems adresatams – apie investuojančių į strateginius Lietuvos ūkio sektorius asmenų patikimumą, jų turto kilmę ir ryšius, neskaidrias ir nacionalinio saugumo požiūriu Lietuvos interesų neatitinkančias investicijas.

Žvalgybinės informacijos teikimas. Dalis Lietuvos vykdomų energetikos projektų ir procesai ūkio sektoriuje reikšmingi ne tik ekonominiu, bet ir politiniu požiūriu. Todėl valstybės vadovams daugiausia einamosios žvalgybos pranešimų – aktualios žvalgybinės informacijos, kuri reikalinga priimant operatyvius sprendimus dėl Lietuvos nacionalinio saugumo – VSD teikė apie iš užsienio subjektų kylančias potencialias grėsmes Lietuvos energetikos ir ekonomikos sektoriuose.

Nacionalinio saugumo požiūriu nepalankios investicijos gali būti daromos nebūtinai tiesiogiai į strateginę reikšmę turinčias įmones, nes tokių investicijų kontrolė yra reglamentuota ir atsakingai vykdoma kompetentingų valstybės institucijų. 2014 m. buvo mėginama investuoti į objektus, esančius greta nacionaliniam saugumui svarbių objektų, tačiau kaip nors ypatingai nesaugomus, pavyzdžiui, teritorijas prie oro uostų. Apie neskaidrias ir nacionalinio saugumo požiūriu Lietuvos interesų neatitinkančias investicijas VSD informavo kompetentingas valstybės institucijas ir sprendimų priėmėjus.

Siūlymai tobulinti teisinį reglamentavimą. VSD atstovai dalyvavo Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko potvarkiu sudarytos darbo grupės, 2014 m. parengusios Lietuvos Respublikos strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, darbe.

EKSTREMIZMAS IR TERORIZMAS

POLITINIS RADIKALIZMAS

2014 m. kraštutines ideologijas skelbiančių asmenų veikla Lietuvoje pasižymėjo keliomis tendencijomis.

Pirma, Lietuvos kraštutinių dešiniųjų grupės paveikė tarptautiniai įvykiai. Kaip ir kraštutinių dešiniųjų judėjimai Europoje, 2014 m. Lietuvos kraštutiniai dešinieji pasidalijo į Rusijos ir, daug didesnę, Ukrainos rėmėjų grupę. Duomenų, kad kariniuose veiksmuose Ukrainoje dalyvautų kraštutinių dešiniųjų pažiūrų Lietuvos piliečiai, VSD neturėjo.

Antra, suaktyvėjo radikalių politinių ideologijų šalininkų veikla viešojoje erdvėje: bandyta inicijuoti mitingus, rengtos protesto akcijos ir platintos proklamacijos. Jie vykdė propagandines kampanijas, kurios sulaukė didelio žiniasklaidos priemonių dėmesio ir sukėlė nemažos visuomenės dalies nepasitenkinimą.

2014 m. kovo mėn. Mitingas prie Seimo, kuriame reikalaujama referendumo dėl žemės nepardavimo užsieniečiams

2014 m. spalio mėn. „Mūsų gretos“, Socialistinio liaudies fronto, nacionalsocialistų mitingas prieš NATO Kaune

Dalis ekstremistiškai nusiteikusių asmenų aktyviai vykdė akcijas, atitinkančias Rusijos informacinę politiką – agitavo prieš Lietuvos politinę santvarką, užsienio politiką, NATO ir ES. Bėda ta, kad demokratinės visuomenės teisės ir laisvės yra išnaudojamos užmaskuoti priešiški veiksmai ir taip antivalstybiniais veiksmais suteikiama legitimumo forma. Todėl dalies ekstremistiškai nusiteikusių asmenų, kurie Lietuvoje atvirai nekurstė nesantaikos, nevykdė antikonstitucinės veiklos, veiksmai neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, tačiau jų veikla yra pavojinga nacionalinio saugumo požiūriu ir turi būti nuolat stebima. VSD pareiga – ne tik apsaugoti demokratinės visuomenės teises ir laisves, bet ir nustatyti jomis pridengiamą ardomąją veiklą, inicijuojamą ir remiamą iš užsienio.

Trečia, išaugo radikalių veikėjų aktyvumas internetinėje erdvėje: buvo vienijamos grupės, skleidžiamos radikalias idėjas socialiniuose tinkluose ir vaizdo transliacijų portaluose. Pavyzdžiui, Kovo 11-osios išvakarėse žemaičių sambūriu besiskelbiantis judėjimas „Būkime vieningi“ išplatino tinklalapyje „avvaz.org“ paskelbtą peticiją dėl Klaipėdos krašto prijungimo prie Rusijos. Tame pačiame portale buvo paskelbta peticija ir dėl Latvijos Latgalos regiono prijungimo prie Rusijos. Manytina, kad peticija siekta išprovokuoti viešas diskusijas ir vėliau jas eskaluoti. Panaši taktika naudota per Krymo aneksiją. Antivakarietiškas ir prorusiškas idėjas internete aktyviai skleidė signataro Rolando Paulausko organizacija „Mūsų gretos“. 2014 m. ji pradėjo laidos „Naktigonė kitap“ tiesiogines transliacijas internetinėje svetainėje *Youtube*, interneto svetainėje „sauksmas.lt“ skelbė savo kurtus dokumentinius filmus ir kitus reportažus.

Pastebėti internetinėje erdvėje platinamas radikalios idėjas VSD padeda aktyvūs visuomenės nariai, jie informuoja apie galimai neteisėtą ar nacionalinio saugumo požiūriu svarbią informaciją. Viešojoje erdvėje idėjos sklinda itin greitai – jos paviešinamos socialiniuose tinkluose, apie tai paskelbiama žiniasklaidos priemonėse ir panašiai. Tačiau nustatyti jų autorius – dažnai anoniminius, prisidengusius ne viena netikra tapatybe – reikia laiko, glaudaus bendradarbiavimo su interneto paslaugas teikiančiomis įmonėmis bei kitomis institucijomis.

TERORIZMAS

Teroristinė organizacija „Islamo valstybė“, 2014 m. įsitvirtinusi dalyje Irako ir Sirijos teritorijų, kėlė grėsmę stabilumui Šiaurės Afrikoje ir Vidurio Rytuose. „Islamo valstybės“ ideologijos plėtra, augantis šios teroristinės organizacijos gretose kovojančių ekstremistų iš Europos ir vėliau grįžtančių į Vakarų kovotojų skaičius taip pat kėlė grėsmę Europos valstybėms. Teroristines operacijas prieš Vakarų šalis taip pat planavo teroristinė organizacija *al Qaeda* ir skelbdama propagandą skatino jose gyvenančius musulmonus rengti savarankiškus išpuolius. Todėl kovojant su terorizmo grėsme itin svarbus buvo Vakarų valstybių žvalgybos tarnybų bendradarbiavimas.

Praėjusiais metais tarptautinės teroristinės organizacijos tiesioginės grėsmės Lietuvai nekėlė. 2014 m. Lietuvoje išliko žemiausias teroristinio akto grėsmės lygis, tai reiškia, kad teroristinis aktas buvo galimas, tačiau nebuvo tikėtinas.

RIZIKOS VEIKSNIŲ, PAVOJŲ IR GRĖSMIŲ ŠALINIMAS

Išvados ir konsultacijos. VSD teikė išvadas dėl į Lietuvą atvykstančių asmenų galimų sąsajų su ekstremistinėmis bei teroristinėmis organizacijomis. Esant įtarimams rekomenduota nesuteikti tokiems asmenims leidimo atvykti į Lietuvą. Šengeno erdvėje su ekstremistinėmis ir teroristinėmis organizacijomis siejami asmenys gali keliauti nevaržomai, todėl siekiant nustatyti jų kelionės tikslą ir maršrutą VSD bendradarbiauja su užsienio žvalgybos tarnybomis ir valstybės sienos kontrolę vykdančiomis institucijomis.

Žvalgybinės informacijos teikimas. Viena iš VSD vykdomų priemonių, siekiant užkirsti kelią potencialioms grėsmėms – aktualios informacijos apie ekstremizmo ir terorizmo keliamus rizikos veiksnius rinkimas ir operatyvus perdavimas nacionalinį saugumą užtikrinančioms institucijoms.

VSD, nustatęs ekstremistinių nuostatų skleidimą, ekstremistiškai nusiteikusių asmenų ir grupių veiklą, informavo teisėsaugos institucijas, kad būtų pradėti ikiteisminiai tyrimai dėl galimai neteisėtų veiksmų.

VSD daugiausia dėmesio skyrė teroristinių aktų prevencijai Lietuvoje: stebėjo radikaliam nusiteikusius asmenis, tyrė jų ryšius su nusikalstamomis grupuotėmis Lietuvoje ir užsienyje. Tokia VSD veikla vyksta nuolat bendradarbiaujant su kitomis valstybės institucijomis ir tarnybomis.

Siūlymai tobulinti teisinį reglamentavimą. 2014 m. Tarpžinybinės koordinacinės komisijos prieš terorizmą (Komisijos) posėdžių nebuvo surengta, nes valstybės institucijos neišreiškė poreikio svarstyti su terorizmu susijusių klausimų. VSD siūlė Seimo NSGK keisti Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nuostatą dėl kovos su terorizmu koordinavimo. Kovos prieš terorizmą koordinavimo funkcijos VSD negali vykdyti, nes, kaip žvalgybos institucija, Departamentas negali vykdyti funkcijų, priklausančių Vyriausybės kompetencijai – koordinuoti kitų valstybės institucijų veiklos. VSD pritarė Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programos projektui, kuriame numatytos kovos prieš terorizmą nuostatos bei nurodyta už šios programos įgyvendinimą atsakinga Vidaus reikalų ministerija. Seimui priėmus Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 metų programą būtų baigta Programa prieš terorizmą ir nutraukta Komisijos veikla, taigi būtų panaikinti iš esmės nebefunkcionalūs ir besidubliuojantys teisės aktai, reglamentuotas aiškus ir veiksmingas kovos prieš terorizmą priemonių valdymas.

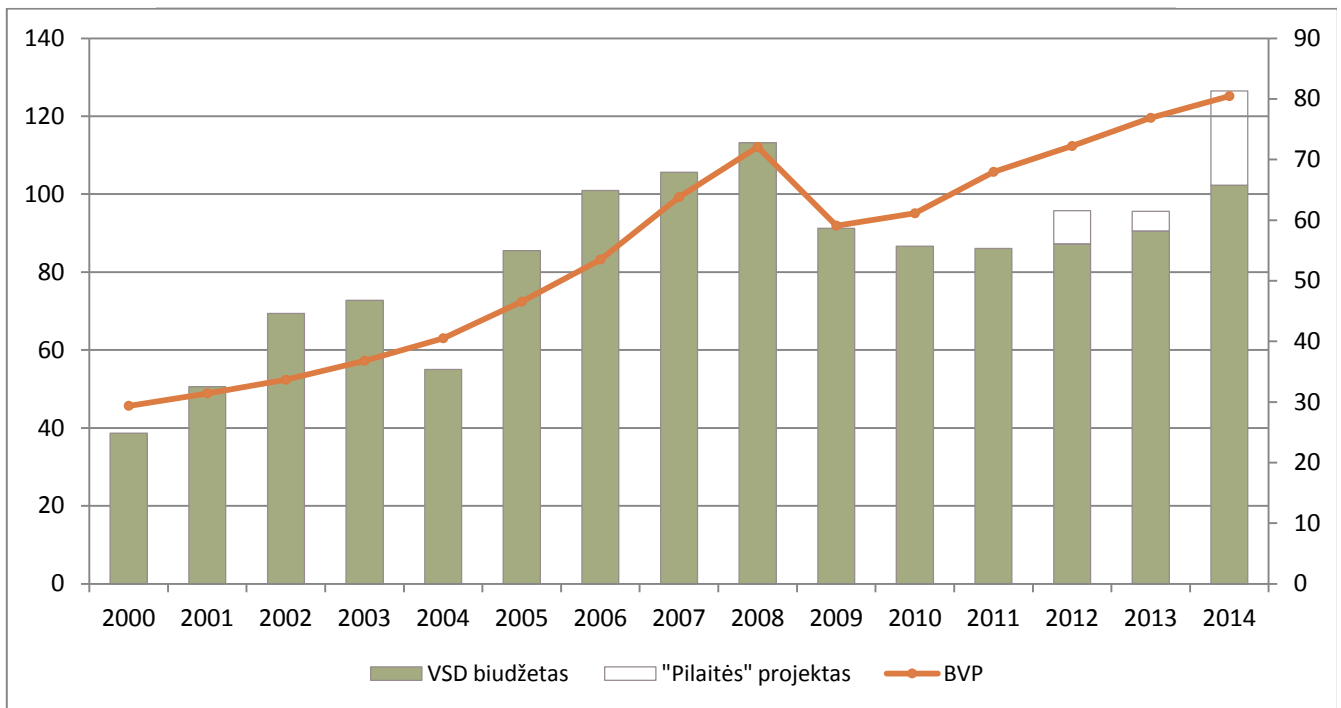

PRIEDAS

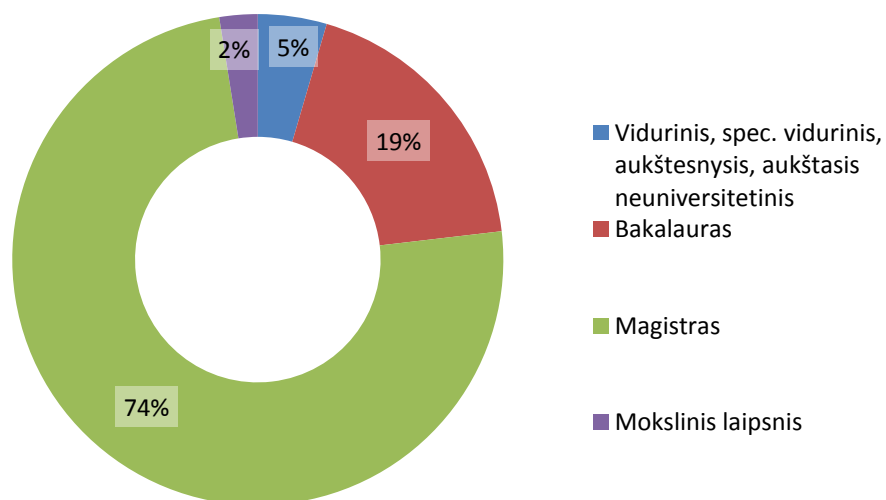
1 pav. VSD finansavimas 2000–2014 m.

mlrd. Lt

mln. Lt

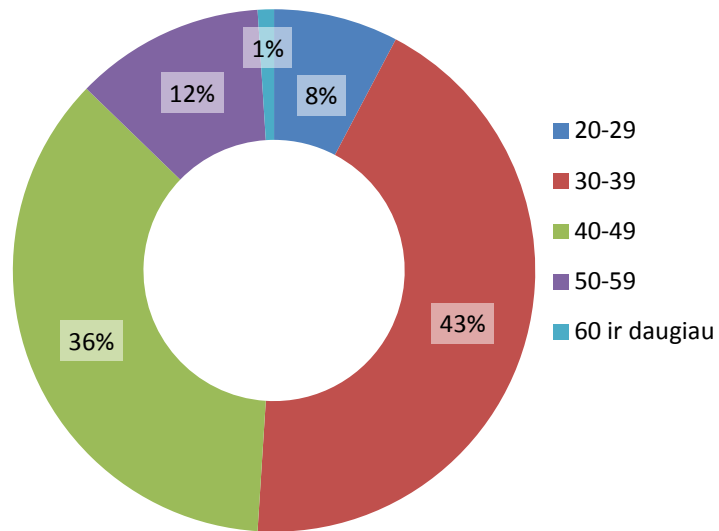

2 pav. Žvalgybos pareigūnų išsilavinimas

3 pav. Žvalgybos pareigūnų amžius

4 pav. Žvalgybos pareigūnų skaičius pagal lytį

